

Herinneringen aan Dr. J. Wilcke

Bij terugkeer van vakantie vond ik het bericht dat Dr. J. Wilcke op 28 juni 1990 op 83-jarige leeftijd is overleden. Ik wil hier enkele herinneringen noteren aan iemand die zo lang en intensief aan De Levende Natuur verbonden is geweest en voor wie ik in de periode dat ik hem heb leren kennen, en waarin hij bij wijze van spreken dag en nacht aan zijn lijfblad werkte, groot respect heb gekregen.

Van 1964 tot 1972 werkte ik met Wilcke samen op het secretariaat van de Natuurwetenschappelijke Commissie van de Natuurbeschermingsraad, van welke commissie Wilcke secretaris was. Als zijn adjunct maakte ik hem van zeer nabij mee en daarbij ontstond in die periode een hechte vriendschappelijke relatie. Tegelijkertijd ontstond bij mij echter ook een zekere ambivalentie ten opzichte van De Levende Natuur. Enerzijds namelijk groeide mijn bewondering voor de inhoud van het blad — en voor zijn redacteur — anderzijds moest ik toezien hoe veel van het redactiewerk op het kantoor van de NWC plaatsvond, waardoor mijn bureau zich allengs vulde met werkzaamheden die in mijn ogen door de 'baas' gedaan moesten worden!

Wilcke was zeer veelzijdig. Zijn veldbiologische kennis was buitengewoon groot. In mijn herinnering kon Wilcke over elk terrein van de velbiologie iets interessants te berde brengen en deed hij dat ook. Enthousiast en levendig kon hij vertellen over zijn speciale interesse: de bloembioologie. Op het boeiende raakvlak van botanie en entomologie deed hij veel waarnemingen, hetzij in het veld, hetzij in zijn tot gevarieerd Nederlands landschap ingerichte tuin. Wilcke was — in het voetspoor van Thijsse — stellig een van de laatste universele veldbiologen. Daarvan getuigen ook zijn vele en uiteenlopende artikelen die regelmatig in De Levende Natuur verschenen.

Wilcke's veelzijdigheid kwam ook naar voren in zijn kennis van en belangstelling voor de Nederlandse taal en lite-

Dr. J. Wilcke in een van zijn geliefde terreinen: zomerklokjesterrein langs de Vecht bij Weesp, mei 1970.

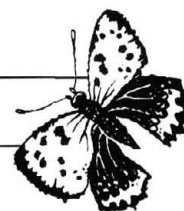
ratuur en de klassieke muziek welke laatste hij zelf — op piano — verdienstelijk beoefende. Maar vooral in zijn vaardigheid met potlood, pen en penseel manifesteerde zich de kunstenaar Wilcke. Zeer fraai zijn zijn illustraties in bijv. Thijsse's 'Van vlinders, bloemen en vogels' (1954) en 'Door het rietland' (1955) en in zijn artikelen in De Levende Natuur. Over opvattingen en technieken van verschillende al dan niet wederzijds favoriete schilders konden wij lang en intensief van gedachten wisselen. Op het terrein van het omgaan met de Nederlandse taal heb ik zeer veel van Wilcke geleerd. Bij mijn eerste kunstaankoop (een landschapsaquarel van Joop Dam) adviseerde Wilcke mij niet alleen, hij deelde in een onbewaakt ogenblik ook in de aankoopkosten!

Wilcke vatte in feite zijn werk aan De Levende Natuur op als een opdracht van Jacq. P. Thijsse die hij persoonlijk gekend had en over wie hij met veel respect kon vertellen. Wilcke heeft, bijgestaan door zijn mederedacteuren J. Heimans en N. Tinbergen, met zeer veel inzet en overtuiging ruim 30 jaar lang het redacteurschap van De Levende Natuur gevoerd, stellig ook om zijn grote bewondering voor Thijsse. Met diens onvergelijkelijke biologische kennis, vaardige tekentalent en heldere verteltrant vertoonde Wilcke's veelzijdigheid trouwens een opvallende gelijkenis.

Bij onze talloze werkbezoeken in het veld kon Wilcke met veel kennis van zaken over de levende have van allerlei natuurterreinen doceren. Hierbij getuigde hij van een grote liefde voor en verbondenheid met de natuur. Niet verbazend zijn dan ook diverse conflicten in zijn werk met instanties die in de jaren '50 en '60 nog volop bezig waren de laatste resten van onze natuurgebieden in het cultuurlandschap systematisch te verwoesten. Toen hij eind jaren '60 ten overstaan van de machtige directeur van de toenmalige Cultuurtechnische Dienst onverbloemd zijn afkeer uitsprak over deze gang van zaken, werd door de Haagse ambtelijke natuurbeschermingstop duidelijk gemaakt dat een dergelijke houding de zaak van de natuur toch geen goed deed: de waarheid mocht niet gezegd worden. Het betekende min of meer het einde van Wilcke's ambtelijke loopbaan. Wars van ieder uiterlijk vertoon kon hij smalend dikdoenerige ambtenarij hekelen. Het maakte dat hij, ook als iemand die node tot compromissen neigde als het om de natuur ging, in zijn ambtelijk leven weinig vrienden had. Met te meer energie en toewijding werkte hij aan de herziening van de Flora van Heimans en Thijsse en — tot 1979 — aan zijn blad De Levende Natuur.

Met dankbaarheid denk ik terug aan Dr. J. Wilcke.

L.J. Draaijer
Maartensdijk

Vragen & mededelingen

Heimans en Thijssseprijs 1990

Ook dit jaar heeft het Heimans en Thijss Fonds de gelijknamige prijzen uitgereikt aan personen, die zich verdienstelijk hebben gemaakt op het gebied van veldbiologisch onderzoek, natuurbescherming en natuurbeschermingseducatie.

Mw. W. Eelman kreeg de prijs, omdat zij al vele jaren de flora van Texel inventariseert (voor het Rijksherbarium). Voorts is zij lang actief in de Werkgroep Landschapszorg Texel. Thans is zij onder meer districtscoördinator van de Stichting Floron voor het noorden van Noord-Holland.

Dhr. M. Jacobusse kreeg de prijs, omdat hij zijn veelzijdige kennis van de flora en de fauna op enthousiaste wijze weet over te dragen: hij publiceerde meer dan 30 artikelen met name met betrekking tot het terrein 'Yerseke Moer', waarvoor hij tal van vegetatie- en broedvogelkarteringen verrichtte. Hij is vast medewerker van de Stichting 'Het Zeeuwse Landschap'.

Medewerking vloedmerk-planten

Teneinde de toe- en afname van diverse planten in de vloedmerk-zone te kunnen verklaren, wordt medewerking gevraagd om zo gedetailleerd mogelijke informatie te verzamelen over de (nieuwe) vindplaats van de volgende soorten: Kustmelde, Gelobde melde, Strandbiet, Laksteeltje, Zeekool, Zeevenkel, Zeewolfsmelk, Gele hoornpapaver, Zee-lathyrus, Zandduizendknoop en Polygonum maritimum, Zeewinde en Blauwe zeedistel. Gedetailleerdere inl.: G. Rappé, Kapelstraat 3, B-9890 Ursel, België.

Natuurboekenmanifestatie

De St. Uitgeverij KNNV en het Museon organiseren op 16, 17 en 18 november 1990 een natuurboekenmanifestatie in het Museon te Den Haag. Aanleiding is het verschijnen van de 200e Wetenschappelijke Mededeling van de KNNV. Deze manifestatie begint met een symposium over het natuurboek, waarna kennis gemaakt kan worden met het natuurboek, de schrijvers, de natuurfotografen en de illustratoren. In een doorlopend filmprogramma worden de eerste 'Haagsche' natuurfilm uit de jaren dertig, films van J.P. Strijbosch tot en met de modernste films, zoals Supersense van de BBC, vertoond.

Inl.: Museon, afd. Biologie, Stadhouderslaan 41, Den Haag, tel. 070-3514181.

De Laatste der Hanekammen

Speuren naar verdwenen zwammen. Dat is het thema van de herfsttentoonstelling in de Paddestoelentoren Het Rondeel, Parkweg 65 te Nijmegen, die tot 31 december a.s. te zien is en tot 28 januari te zien is in het Zeeuws Museum Natuurhistorie, Duinvlietweg 6 te Oostkapelle. Als in een detective wordt de bezoeker meegevoerd door het duistere rijk van de zwammen op zoek naar vele verdwenen paddestoelen. Zo ervaart de bezoeker in een donkere gang luchtvervuiling, het zakken van de grondwaterspiegel, vermeting van het graslandschap, vergrassing van de heide, de invloed van verkeer. Eenmaal uit het spookhuis kan hij bijkomen: er kunnen gelukkig ook maatregelen genomen worden. Inl.: Stichting Onderwijs & Milieu, Nijmegen, tel. 080-241378; Zeeuws Museum, Oostkapelle, tel. 01188-2620.

Natuurgetrouw

Van 16 november tot en met 13 januari is in het Fries Natuurmuseum de tentoonstelling 'Natuurgetrouw' te zien. Getoond wordt de artistieke kijk van Sjoerd Kuperus op de natuur en omvat een keuze uit zijn collectie natuurtekeningen.

Inl.: Fries Natuurmuseum, Schoenmakersperk 2, Leeuwarden, tel. 058-129085.

Biologische bestrijding

Over dit onderwerp is een tentoonstelling ingericht in de Hof van Eden, onderdeel van het Noorder Dierenpark. Talloze (levende) voorbeelden worden gegeven. Ook wordt duidelijk, dat door biologische bestrijding de (schadelijke) prooi nooit helemaal wordt uitgeroeid: dat planten een beetje worden aangestast, is de prijs van een schoner milieu.

Inl.: Noorder Dierenpark, Hoofdstraat 18, Emmen, tel. 05910-18800.

Vogeltrek: vakantie of noodzaak

Tot en met 31 december a.s. is in het Biesboschbezoekerscentrum te Drimmelen deze tentoonstelling te zien, gemaakt door de Vogelwerkgroep De Kempen in samenwerking met Staatsbosbeheer. Zowel vanuit de vogel als vanuit de mens gezien worden allerlei aspecten van de vogeltrek in beeld gebracht, zoals conditie van de vogel, hoe deze zijn weg vindt, waar en wanneer trekkende vogels zijn waar te nemen enz. Toegang is gratis.

Inl.: Biesboschbezoekerscentrum, Dorpsstraat 14, Drimmelen, tel. 01626-2991.

Boekbespreking

Verdroging in Nederland. Oorzaken, omvang en oplossingen. R. S. E. W. Leuven & F. J. J. Bles (red.). 1989. Proceedings van het symposium gehouden op 9 september 1988 in de Jaarbeurs te Utrecht. Stichting Natuur en Milieu, Utrecht. 188 p. f 15,- exclusief verzendkosten. Te bestellen bij MilieuBoek, Henri Polaklaan 42, 1018 CT Amsterdam, tel. 020-244989.

Dit boek met slappe kaft gedrukt op kringlooppapier bevat de teksten van de voordrachten en posterpresentaties van het door de Stichting Natuur en Milieu in 1988 georganiseerde symposium 'Verdroging in Nederland'. Verdroging is een tamelijk nieuw maar ernstig milieuprobleem. Door verdroging daalt het grondwaterpeil en worden kwelstromen verminderd. De oorzaken van verdroging in grote gebieden in Nederland zijn divers: geïntensiveerde afwatering voor de landbouw, versnelde afvoer van regenwater in stedelijke en landelijke gebieden, winning van grondwater voor de drinkwatervoorziening, industrie en beregening.

De verdroging heeft grote gevolgen voor natuur, milieu en landschap, waardoor de negatieve effecten van andere milieuproblemen zoals verzuring, vermeting en klimaatverandering versterkt worden. Aanvoer van oppervlaktewater van elders (overwegend Rijnwater) leidt tot sterke veranderingen in de levensgemeenschappen.

Het onderhavige boek bevat naast meer algemene hoofdstukken waarin de problemen met betrekking tot verdroging signaleerd en geanalyseerd worden ook case-studies, waarbij concrete oplossingen worden gegeven zoals de regeneratie van het hoogveen in het Haaksbergerveen en het Fochteloërveen, het herstel van natuurwaarden in de Kennemerduinen en het Vechtplassengebied en de verbetering van de waterhuishouding in het Espelose Broek. Dit boek biedt een welkom overzicht van de problemen. Jammer dat op veel van dergelijke boeken de titel van het boek op de rug van de kaft ontbreekt. Dit leidt tot onnodig gezocht in de boekenkast.

G. van der Velde
Aquatische Oecologie, KUN